

ekoZpravodaj

Zpravodaj Ekologického centra Most pro Krušnohoří

Z OBSAHU:

- Chytré hlavy odstartovaly!
- Mufloni na mosteckých výsypkách
- Výroba domácí kosmetiky
- Pták roku 2019
- Velký úklid se blíží

- 2 Naše téma...
- 3 Chytré hlavy odstartovaly!
Léčivé rostliny u prahu...
- 4 Mufloni na mosteckých výsypkách
- 5 Jarní úklid bez chemie
- 6 Výroba domácí kosmetiky?
- 7 Jak probudit dešťovou vílu
- 8 Pravidelné rubriky
(Slovníček, Zelená domácnost,
Co se děje..., Okénko z přírody,
Z vašich dotazů)
- 10 Ekocentrum nabízí

Ekologické centrum Most pro Krušnohoří

Výzkumný ústav pro hnědé uhlí a.s.

tř. Budovatelů 2830/3, 434 01 Most

Tel.: 476 708 706

E-mail: ecmost@vuhu.cz

URL: www.ecmost.cz, www.vuhu.cz

Zelená linka: 800 195 342 (Po - Pá: 6.15 - 18.00 hod.)

Ekologické centrum Most pro Krušnohoří (ECM) je otevřeným informačním střediskem o životním prostředí, které funguje již od roku 2000. Svým charakterem (zejména napojením na dispečinky průmyslových podniků v regionu) je mostecké ekocentrum jediné svého druhu v České republice. Činnost ECM se opírá především o aktivní informování veřejnosti, zajištění efektivní komunikace s průmyslovými podniky, veřejnou správou a veřejností a hledání společných řešení environmentálních problémů v regionu. Disponuje bezplatným Zeleným telefonem, jehož prostřednictvím zodpovídá dotazy veřejnosti.

Foto na titulní straně: <http://pixabay.com>

Kompostování

Kvalita půdy je určující pro kvalitu potravin a zdraví lidí. Hlavní funkcí půdy je nejen produkce potravin, ale především zadržování vody v krajině. V České republice se 91 % veškeré dostupné, pitné vody nachází právě v půdě. Změny vodního režimu v půdě jsou jedním z největších problémů dneška. Ke změnám dochází zastavováním území, odvodňováním a nevhodným hospodářským využíváním půdy způsobujícím její utužování a vodní erozi. Vodní erozi je v ČR ohroženo téměř 50 % zemědělské půdy. Jednou z cest, jak pečovat o půdu a její vodozadržnost, je využívání organických zbytků z domácností a firem na výrobu organického hnojiva a humusu a jeho aplikací do půdy. Nejjednodušší formou zpracování organických zbytků je kompostování.

Bioodpad je jediným druhem odpadu, který lze v domácích podmínkách velmi kvalitně recyklovat na cenné organické hnojivo. Právě na tuto jedinečnost zapomínáme, když bioodpad jako součást směsného komunálního odpadu vyvážíme na skládky nebo dokonce do spaloven. Zcela zbytečně tak utrácíme peníze za svoz, platíme za skládkování či spalování a přitom se ochuzujeme o potřebný kompost.

Při výrobě kompostu je nutné zvážit, kde chceme kompostovat, co lze kompostovat a jaké množství organického materiálu budeme zpracovávat. Vždy je nutné dbát na dodržení [základních pravidel kompostování](#). Technologii kompostování je rovněž nutné přizpůsobit očekávanému využití kompostů.

Co lze kompostovat: z domácnosti / ze školy / z firmy (zbytky ovoce a zeleniny, kávové a čajové zbytky, zbytky pečiva, skořápky z vajíček a ořechů, lepenka, papírové kapesníky, ubrousky, podestýlka domácích býložravých zvířat), ze zahrady (posekaná tráva, listí, větvičky, plevele, zbytky zeleniny, piliny, hobliny, kůra, popel ze dřeva, trus býložravých hospodářských zvířat, peří, chlupy, vlasy).

Co nelze kompostovat: kosti, odřezky masa, kůže (lze kompostovat, avšak vždy by měla proběhnout tzv. hygienizace, která zajistí usmrcení původců chorob), stolní oleje a tuky (v menším množství lze kompostovat, vhodné je nechat je nasáknout do svého materiálu – ubrousků, pilin apod.), rostliny napadené chorobami (mozaika tabáku, spála růžovitých, šarka slivoní, nádorovitost košťálovin, rez fazolová, bílá sklerotiniová hniloba salátu), vykvěté plevele, chemicky ošetřené materiály – zbytky barev, laků apod., popel z uhlí, cigaret, prachové sáčky z vysavače, exkrementy masožravých zvířat, časopisy, plasty, sklo, kovy, kameny.

Skladba bioodpadu se liší v závislosti na místě, kde probíhá separace. Tj. skladba bioodpadu produkovaného ve škole nebo ve firmách se bude lišit od bioodpadu produkovaného v domácnosti. I tak ale mějme na paměti, že i ve školách i ve firmách vzniká poměrně velké množství bioodpadů, které bychom měli v souladu se zákonem třídit a recyklovat.

CHYTRÉ HLAVY ODSTARTOVALY!

Rok se s rokem sešel a Ekologické centrum Most nabízí opět prostřednictvím společnosti Vršanská uhelná a.s. vzdělávací akce pro Chytré hlavy.

Zájemci si jej mohou zakoupit prostřednictvím e-shopu na stránkách - <http://www.chytrehlavy.cz>

Jednou z nejvíce oblíbených akcí je **Uhelná maturita**, která z nabídky obvykle mizí jako první, proto jsou pro zájemce, z řad středních škol, v letošním roce připraveny dva cykly tohoto projektu. Spolu s touto novinkou nabízí ekocentrum ve spolupráci s Podkrušnohorským

technickým muzeem pro žáky prvního stupně základních škol zábavně-naučnou hru **Za uhlím a permoníky**.

Mimo tuto nabídku nabízí ekocentrum ještě výukové semináře "Těžba a rekultivace" a také "Co dýcháme?"

LÉČIVÉ ROSTLINY U PRAHU NAŠEHO DOMU

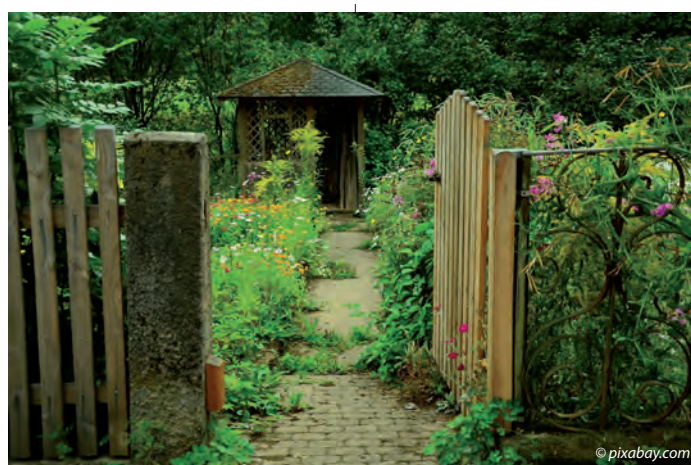
Jaro je za dveřmi a někteří bylináři tvrdí, že ten, kdo se chce svěřit do moci bylinek a nechat se jimi čistit, harmonizovat a léčit, by se měl začít už na konci zimy nebo časně zjara připravovat na sezónu. Hlavním důvodem je, aby si nenechal ujít dobu květu, kdy je sběr většiny bylinek nejefektivnější. Tedy až se jaro zeptá, co jsme dělali v zimě, my můžeme s klidem odpovědět, že jsme se vzdělávali a již jen čekáme na správný čas.

Víme, kterou bylinku sbírat a umíme ji poznat. Víme, k čemu nám bylinka bude a ve kterém měsíci ji máme očekávat. Léčivé rostliny bychom měli sbírat na správném místě a správným způsobem. Jestli si přece jen nejste jisti, poradí vám následující článek.

Zásady sběru

Na bylinky jdeme nejlépe

s košíkem, krabicí, popřípadě papírovou či látkovou taškou, aby se nám rostliny nezapařily. Sbíráme jen zdravé a čisté rostliny, nejlépe kolem poledne za slunných dnů, kdy sluníčko vytahuje co nejvíce účinných látek do květů nebo do listů. Bylinky by měly být suché – tedy po opadnutí rosy, a ne po dešti. Nesbíráme na chemicky

hnojených polích a loukách, na březích řek, ve kterých protéká znečištěná voda, na železničních náspech a v blízkosti silnic a průmyslových podniků. Další nevhodné místo je to, kam často chodíme venčit domácí mazlíčky. Šetříme přírodu a rostlinky nevytrháváme s kořeny, pokud je nepotřebujeme. Rostliny, které jsou chráněné zákonem nesbíráme. Existuje dosti jiných bylinek se stejnými účinky, které chráněné nejsou. Nejlepší léčivé účinky mají rostliny čerstvě nasbírané, to mějte na paměti hlavně pokud spoléháte na bylinku při léčbě nějaké těžké nemoci. Bylinky sbíráme v době, kdy mají největší obsah účinných látek: Květy – na začátku vykvétání Listy – před květem a po odkvetení

Kořeny – brzy na jaře nebo na podzim Plody – v čase, kdy jsou zralé

Sušení

Bylinky před sušením nemyjeme (výjimkou jsou kořeny), můžeme je nařezat na drobné kousky. Volně rozložíme na plachtu, síto nebo nepotíštěný papír a sušíme ve stínu. Vhodná je i půda. Na sušení kořenů, kůry a vodnatých rostlin je dobré použít sušičku a sušíme max. při 35 °C. Usušené bylinky se skladují ve sklenicích (ideálně v zelených nebo hnědých – chrání před světlem) nebo v krabicích. Vyhnete se plastovým obalům a plechovým nádobám. Nesušte bylinek zbytečně mnoho, sušte jen na jednu zimu, bylinky po čase ztrácejí své léčebné účinky.

[\(...celé znění článku\)](#)

MUFLONI NA MOSTECKÝCH VÝSYPKÁCH

Můžeme je spatřit v těsné blízkosti projíždějícího nákladního vlaku, buldozeru či pásového dopravníku. Zvěř, především mufloni, se dnes naučila žít beze strachu v těsné blízkosti těžké důlní techniky. Tato zvířata se stala všední součástí míst, kde se ještě nedávno těžilo nebo dokonce dosud těží uhlí.

Muflon je jediný volně žijící zástupce rodu ovce v evropské i české přírodě. Dosahuje délky 100 až 125 cm avýšky až 75 cm. Starší berani mohou dosáhnout váhy 50 kg i více, ovce kolem 35 kg. Mufloní zvěř má na hlavě rohy (myslivecky označované jako toulce). Mufloní rohy jsou duté, čímž se liší od jelenovité zvěře. Rohy jsou nevětvené a zvěř je neshazuje. Zbarvení rohů bývá tmavohnědé a lesklé. Muflonice jsou bezrohé, pouze zřídka jim mohou vyrůst krátké růžky, které jsou max. 16 cm dlouhé. Mufloni žijí ve stádech. Vyznačují se výborným zrakem a čichem. Jsou to velmi plachá a ostrážitá zvířata, která obratně skáčou a rychle běhají.

Muflonům nejvíce vyhovují

suché smíšené lesy se skalnatou půdou do nadmořské výšky 1 000 m. Vyhýbají se nížinným lesům, vlhkým terénům a oblastem s vysokým sněhem. Mají silná kopyta, která se dopředu kónicky zužují a tím umožňují bezpečný pohyb ve skalnatém terénu. Stádo pohybuje dosti hlučně. Při nebezpečí se mufloni svolávají varovným hvizdem, který je podobný kýchnutí. Mufloní zvěř není náročná na potravu. Spásá trávy, různé byliny, zejména mladé letorosty, ale také plody stromů a keřů, v zimě mechy a lišejníky.

V našich zemích nalezli mufloni bohatší zdroj potravy než ve své ostrovní vlasti, ale také studené a na sních bohaté zimy. Pohyb v hlubokém

sněhu tuto zvěř velmi vysiluje, což může skončit tragicky, zvláště u starých jedinců. Tento fakt donutil muflony žijící v okolí zámku Jezeří k odchodu do nižších teplejších poloh. Kdo trochu zná poměry v okrese Most, již tuší, kde je dnes nalezneme. Jejich novým domovem se stal hnědouhelný povrchový lom ČSA.

Proč se zdržují v takovém prostředí?

V prostoru povrchového lomu a jeho okolí je stále více zvěře, a především zvětšující se stádo muflonů. Existují dvě verze, jak se sem mufloni dostali. Podle jedné z nich je současné stádo pozůstatkem obory, která

byla u Červeného Hrádku. Podle druhé sem přišli v rámci přirozené migrace, a když zjistili, že jim zdejší klima vyhovuje, už tu zůstali. *„Zejména na rekultivovaných plochách pro ně roste potrava, která jim chutná. Bodláčí a další rostliny jsou podobné rostlinstvu z Korsiky, která je prapůvodním domovem muflonů. Zřejmě to mají geneticky zakódováno, a tak se pasou především na těchto rostlinách. I když se jim myslivci snažili přilepšit kvalitním vojtěškovým senem, mufloni dali přednost bodláčí,”* popisuje MVDr. Josef Štýbr, veterinář Okresní veterinární správy v Mostě a zároveň myslivec.

Výsypky a haldy uhlí umožňují velmi dobře vidící mufloní zvěři včas reagovat na případné nebezpečí. Svahy orientované na jih nebo jihovýchod jsou za slunečního počasí vystaveny vysokým teplotám, které mufloni vyhledávají. Díky průmyslové činnosti je zde vyšší teplota než v okolí, což má za následek výskyt celoročně zelených rostlin. Stále zelené trávy jsou v zimních měsících muflony spásány. Také se na nerovném terénu a jílovitém podkladu dochází k zadržování srážkové vody, která jim slouží jako zásobárna vody.

[\(...celé znění článku\)](#)

JARNÍ ÚKLID BEZ CHEMIE

Úklid domácnosti je nekonečný příběh. Sotva skončíte, už abyste začínali znovu. K efektivnímu úklidu, ale není potřeba mnoho přípravků. Mnohdy k tomu nebudete potřebovat ani nic jiného, než co už se ve vaší domácnosti nachází. Je pro vás důležité zdraví vaše a vašich domácích mazlíčků na prvním místě? Neměli byste používat chemikálie kvůli alergii vašeho dítěte? Nechcete posílat do přírody, která je už tak dost zatížená, další chemikálie? V našem článku se dozvíte, jak uklidit, a přitom nezatížit životní prostředí.

Velká část běžně dostupných úklidových prostředků obsahuje tenzidy a fosfáty, které nespěchávají vodním organismům, takže ani užitečným bakteriím, které mají za úkol vyčistit v našich čističkách odpadních vod právě vodu z domácnosti. Velkým nešvarem běžných prostředků bývají také vůně. Ačkoliv nám krásně provoní celý byt, mají syntetický původ a bývají to často jedny z nejškodlivějších látek, které výrobky obsahují. Tak je tomu třeba také v běžných avivážích, které nám slibují úžasnou svěžest a měkkost prádla. Škodlivost už ale výrobce samozřejmě nikde neuvádí, protože se jedná o látky, které jsou na našem trhu povoleny.

Několik zajímavostí:

- V Česku se ročně spotřebuje okolo 80 000 tun chemických čističů a úklidových prostředků.
- U složení více než 90 % látek nebyl nikdy zjišťován vliv na zdraví nebo životní prostředí.
- Některé látky v čisticích prostředcích obsahuje toxické látky, karcinogeny, toxiny a jiné nebezpečné chemikálie, které zůstávají na povrchu čistěných materiálů odkud se uvolňují do vzduchu či absorbují pokožkou těla, kde mohou zůstat velmi dlouho a tělo se s nimi nedokáže vypořádat.
- Velmi problematické jsou antibakteriální čističe

a desinfekce obsahující triklosan a triklokarban. Tyto látky na jedné straně zničí „špatné“ bakterie, ale na druhé straně bohužel zlikvidují i ty dobré a užitečné mikroorganismy.

Domácí ekologické čističe

Výroba domácích ekologických prostředků je rychlá a jednoduchá, většinou potřebujete jen několik málo surovin, které se v různých recepturách opakují. Navíc výrazně ušetříte. Mezi úplný základ patří jedlá soda, kyselina citronová (citron), vinný nebo jablečný ocet, může být i klasický lihový, různé druhy stoprocentních esenciálních olejů, kuchyňská či himalájská sůl.

Univerzální čistič

V nádobě s rozprašovačem smíchejte 1 hrnek vody a ¼ hrnku bílého vinného octa (stejnou službu poskytne i obyčejný kuchyňský ocet). Pro svěží vůni můžete přidat pár kapek esenciálního oleje. Čistič Vám pomůže s úklidem koupelny i kuchyně, mytí úspíněných skel a podlah.

Čistič odpadů

Po mechanickém protažení zvonem, nasypejte do odpadu ¼ hrnku jedlé sody a zalijte ho ¼ hrnkem bílého octa. Jakmile směs přestane pění, propláchnete odpad vroucí vodou.

Čistič WC

Záchodovou mísu vystříkejte neředěným octem, nechte působit a poté vydrhněte kartáčem nebo štětkou. Silné usazeniny postříkejte neředěným octem, posypejte jedlou solí a nechte působit, poté vydrhněte.

Čistič na trouby a mikrovlnné trouby

Do nádoby (vezměte takovou, aby byla úměrná rozměrům spotřebiče) nalijte studenou vodu a vložte rozpůlený citron. Z obou půlek citronu vymačkejte citronovou šťávu přímo do vody a následně také vložte i zbytek citronu. Takto připravenou nádobu vložte do trouby či mikrovlnné trouby a nechte na nejvyšší stupeň „péct“. Pečete přibližně 10-15 min. – mikrovlnná trouba a 30 min. klasická. Poté nádobu vyndejte a suchým hadříkem vytřete troubu do sucha.

Skvrny na kohoutcích

Rozříznete napůl citron a přetřete s ním veškeré kohoutky, poté vysušte suchým hadříkem.

Zaprášené žaluzie

Do nádoby na postřík květín nalejte vlažnou vodu, přidejte ocet a případně šťávu z citronu. Dobře postříkejte žaluzie, nechte pár minut působit a poté suchým hadříkem utřete každou zvlášť.

[\(...celé znění článku\)](#)

VÝROBA DOMÁCÍ KOSMETIKY

Už vás někdy napadla myšlenka vyrobit si vlastní domácí kosmetický produkt? Pokud ano, tak vás možná následující článek přesvědčí, že to není až tak složité, jak by se na první pohled mohlo zdát. Když budete postupovat správně, budete moci zažít ten libý pocit, že si na tělo aplikujete svůj výrobek, který je 100% přírodní. Výrobek, o kterém přesně víte, co obsahuje, a navíc jste ho vyrobili sami.

Doma se dá vyrobit takřka cokoli

Od luxusní kosmetiky přes léčivé extrakty k prevenci a řešení zdravotních obtíží až po čisticí prostředky pro domácnost. Určitě vás překvapí svým jednoduchým složením a zároveň jistým účinkem. Výroba některých produktů není časově náročná, např. extrakty se dělají samy – smícháte 2 ingredience a jen pár dní čekáte. Mnohá výroba spočívá pouze v rozehrání ingrediencí a promíchání. I krémy jsou v podstatě hned hotové. Mnoho lidí se toho bojí nebo o tom ani nepřemýšlí, protože je to něco, co neznají a možná mají pocit, že by jim výroba zabrala mnoho času a úsilí. Věřte, je to opravdu jednoduché.

Na výrobu bychom se měli připravit – pár jednoduchých tipů pro začátečníky.

Připravte si nádoby, ve kterých budete vyrábět – většinu už máte doma v kuchyni – kuchyňskou váhu, odměrky, dózy s pevným víčkem (krabička od vypotřebovaného krému nebo zavařovací sklenička). Někdo si může připlatit za krásnou novou nádobku, kterou bude používat opakovaně. Veškeré nádobí je před začátkem výroby nutné sterilizovat – např. v troubě, v páře nebo 70% alkoholem

a nechat oschnout. Vhodné je pečlivě omýt a pomocí alkoholu nebo isopropanolu vydezinfikovat ruce a pracovní desku. Předejdete tak zbytečné kontaminaci a výrobek vám déle vydrží. Vše při výrobě mícháte lžičkou nebo špachtlí, je možné použít také gumové rukavice.

Výrobky se snažte udržovat spíše v chladu, při pokojové teplotě se některé mohou rychleji kazit.

Při nakupování ingrediencí buďte pozorní, kupujte kvalitní oleje. Ne všichni prodejci prodávají čisté přírodní oleje. Dejte pozor na oleje minerální, které jsou často v kosmetice používány. Tyto oleje jsou

derivátem ropy, nevstřebávají se do pokožky a zůstávají na jejím povrchu. Jejich účinek je tedy nulový a při dlouhodobějším užívání dokonce mohou pokožku ucpávat a způsobovat různé dermatitidy.

Pěstící přírodní oleje zažívají v kosmetickém světě renesanci. Dokáží řešit vrásky, akné, problematickou pokožku i atopické ekzémy. Například mandlový olej lze mazat i na tělo novorozenců. Oblíbené jsou také oleje multifunkční – můžete se jimi natírat kdekoli, jsou tzv. suché a příliš vás nezažijí. Oleje jsou výjimečné tím, že neobsahují umělá barviva, vodu ani syntetickou vůni, takže k jejich výrobě není

třeba užívat konzervanty. Oproti krémům umí oleje krásně prostupovat pokožkou, tím ji snadněji zásobují vzácnými látkami a velmi efektivně předchází ztrátě vody z pokožky. Oleje působí nejen na pokožku ale i na psychiku (obzvláště éterické oleje) – jejich vůně uvolňuje stres a napětí.

Do výroby lze zapojit dle vybrané receptury i jemné prášky neboli jíly – prachové částičky vybraných kamenů – změkčují, čistí, absorbují nečistoty a léčí pokožku. Jako příklad můžeme uvést marocký jíl, zelený jíl, bentonit atd.

[\(...plné znění článku\)](#)

JAK PROBUDIT DEŠŤOVOU VÍLU

Naši zemi už čtyři roky trápí sucho. Celé období od roku 2014 do konce roku 2018 bylo převážně srážkově podnormální, teplotně nadnormální a během zimních období bylo většinou podprůměrné množství sněhu. Letošní zima byla na srážky bohatší. Na dorovnání takto dlouhého mimořádného období však nestačí jeden nebo dva měsíce nadprůměrných srážek. Až průběh celého letošního roku napoví, jestli bude dlouhé suché období pouze přerušeno nebo postupně ukončeno.

Jak jsou na tom podzemní vody?

Podzemní vodu pije každý druhý Čech a více než z poloviny se podílí na zdrojích pitné vody. Je tím nej kvalitnějším zdrojem, neboť na své cestě prošla půdním a horninovým filtrem. Podzemní vody v České republice však hrozně ubývají. Sucho krajinu sužuje nepřetržitě od roku 2014 a počínaje tímto rokem se situace u podzemních vod neustále zhoršuje. Někde vyschly studny, které i za velkého sucha v minulosti vždy měly vodu. I v současné době tak musí být některé obce zásobeny vodou z cisteren. Aktuálně je nejhorší situace, kterou klasifikujeme jako silné či mimořádné sucho, u 62 procent všech sledovaných vrtů a u 59 procent sledovaných pramenů. Nejhorší jsou na tom východní Čechy a střední a jižní Morava. Ani v Polábí není půda nasycena dostatečným množstvím vody. Navíc na dvou třetinách území České republiky hluboké zásoby podzemní vody nemáme, což je podmíněno geologickou stavbou podloží. Takže v těchto oblastech jsme odkázáni na takzvané mělké zvodně, které jsou

velmi citlivé na doplňování podzemních vod třeba z dešťových srážek.

Jak to bylo dříve?

V minulosti se přitom dokázaly stavy podzemních vod doplnit poměrně rychle, dokonce i za jediný rok. To ovšem mluvíme o době, kdy byla krajina daleko méně industrializovaná, kdy nebyly rozorány meze a kdy bylo životní prostředí méně kontaminováno než dnes. Problémem jsou i loňské kůrovcové kalamity, kvůli nimž byly odlesněny rozsáhlé plochy lesních porostů. I kvůli tomu, že na potřebné opětné zalesnění nejsou ani peníze, ani vhodné sazenice,

budou vzniklé holiny v krajině přetrvávat déle, než je to pro vodní bilanci vhodné. Lesy zadržují vodu, vykáčené holiny ale nikoliv. V novele lesního zákona se navíc navrhuje, aby se doba pro povinné zalesnění prodloužila na pět let.

Suchá období zřejmě budou častější

V posledních 30 letech se klimatické podmínky mění. Stoupá teplota vzduchu, prší hlavně v létě, kdy vegetace odčerpává velkou část srážkové vody a ta se hůře dostává pod zem, nebo se odpařuje. Předpokládá se, že v příštích letech bude četnost a délka suchých období ještě narůstat. S vyššími teplotami bude narůstat také bouřková činnost. Při bouři však voda ve formě prudkých dešťů, která by měla zůstat v krajině, naopak odplavuje úrodnou zem.

Proč je v ČR sucho?

Sucho představuje pro ČR významnou hrozbu, neboť jeho výskyt a intenzita se v souvislosti s globální změnou klimatu zvyšuje a škody způsobené suchem mohou být vysoké a zasahující rozsáhlé území. Spouštěcím impulzem pro

vznik sucha je nedostatek srážek. Dalším významným faktorem je teplota vzduchu. Sucho totiž vzniká, když množství srážek ve sledovaném území je nižší než výpar a tzv. vláhová bilance je záporná. Roční průměrná teplota na území ČR stoupá, výrazně se otepluje letní sezona. Dalším impulzem pro vznik sucha je skutečnost, že krajina ztrácí svoji retenční schopnost, tedy schopnost zadržování vody. Hektar kvalitní černozemě dokáže zadržet až tři a půl tisíce kubíků vody. Z nekvalitní půdy naopak voda odtéká. Lesní ekosystémy dokáží zachytit 5-9x více vody než bezlesá krajina, což je činí účinnými zásobárnami vody v krajině. V současnosti lesy pokrývají 34 % České republiky. Na druhou stranu využívání krajiny člověkem v podobě intenzivního zemědělství, zástavby a dalších zásahů do krajiny odtok vody urychluje. V období 2000-2017 bylo zabráno zástavbou (města, silnice a další umělé plochy) celkem 338 km² původně jiných kategorií využití území.

(...[plné znění článku](#))

Pro zlepšení orientace v pojmech, souvisejících s životním prostředím, jsme pro Vás připravili populárně naučný slovníček.

M

Meteorologie

Meteorologie, označovaná také jako fyzika atmosféry, využívá fyzikálních poznatků a metod řešení k popisu aktuálního stavu atmosféry.

Název vědní disciplíny je odvozen z řeckých slov „*meteoros*“ (vznášející se ve výši) a „*logos*“ (slovo, věda). Meteorologie tedy předpovídá a analyzuje počasí, stav atmosféry charakterizovaný souhrnem aktuálních hodnot všech zúčastněných meteorologických prvků a atmosférickými jevy v daném místě a čase. Má široké praktické uplatnění a vzhledem k nezastupitelné integraci informací využívá poznatků nejen fyziky, ale také chemie, hydrologie, biologie aj.

Mezi její hlavní úkoly patří studium stavby a složení zemské atmosféry, tepelného a energetického režimu atmosféry, oběhu vody v krajině s ohledem na interakci zemský povrch – atmosféra, povětrnostních podmínek a cirkulačních mechanismů, elektrického pole atmosféry a optických a akustických jevů v atmosféře. Podle zaměření se meteorologie rozděluje na řadu dílčích oborů:

- dynamická meteorologie - jejím cílem je popis statiky, dynamiky a termodynamiku atmosféry
- synoptická meteorologie - analyzuje a předpovídá počasí,
- fyzikální meteorologie - studuje fyziku oblaků a srážek, záření v atmosféře, optické, elektrické a akustické jevy v atmosféře
- meteorologie radiolokační/radarová - pomocí studia rádiových vln v atmosféře zjišťuje výskyt, lokalizaci meteorologických jevů v atmosféře
- aplikovaná meteorologie - zaměřuje se na konkrétní využití v praxi

Znáte opravárnu?

Opravárna, inspirována podobným nápadem z Nizozemí s názvem Repair Cafe, spojuje lidi s rozbitými věci s těmi, kteří je umí opravit.

Opravárna je komunitní web podporující opravu rozbitých výrobků. Web na jedné straně sdružuje šikovné lidi i odborné servisy na jednom místě.

Umí tak zákazníkům jako jediný v republice pomoci téměř se vším od zašití kalhot, nalezení hodinových manželů, renovace nábytku, až po odbornější úkony jako je výměna rozbitého displeje u mobilního telefonu či oprava ledničky.

Web po jednoduchém zadání a popisu zakázky automaticky najde nejbližší opraváře a servisy v okolí. Po zaplacení

drobné částky na údržbu webu systém rozešle zákazníkovi poptávku opravářům a servisům do mailu. Ti nabídnou cenu, zákazník si z nich po dobu jednoho měsíce platnosti poptávky může vybírat, kontaktovat je, rozšiřovat oblast hledání.

Pokud se přesto opravář nalézt nepodaří, a to se bohužel vzhledem k nekvalitě dnešních výrobků stává, má zákazník další zadání zakázky zdarma nebo mu jsou peníze vráceny zpět na účet. Web tak v podstatě otestuje, zda je výrobek opravitelný. Protože když to nedokáže opravit některý z nabízených servisů ani z hobby opravářů, tak už nikdo. Takový výrobek je určen k odborné recyklaci (nepatří však na skládku).

Opraváři a servisy nově neplatí žádnou provizi ani poplatky za registraci. Prostě si jen vybírají ze zakázek.

DOBŘÝ TIP

Jak vyrobit domácí šeříkový sirup?

Sirup z květů bezinek se v našich domácnostech připravuje už od dob našich babiček, ten šeříkový ale začal získávat popularitu až v poslední době.

Je sladký, voňavý, osvěžující a má dokonce i spektrum léčivého působení na organismus. Působí proti velkým migrénám i menším bolestem hlavy, čistí krev a uklidňuje rozbouraný žaludek. Květ při sběru vybírejte nosem, čím více bude vonět na větvičce, tím více bude vonět i váš sirup.

Ingredience:

1 hrnek šeříkových květů
1 hrnek cukru (můžete použít i třtinový)
1 hrnek vody
šťáva z ½ citronu

Natrhávané nejlépe mladé květy oklepejte a oberte od případného hmyzu. Pokud

to není bezpodmínečně nutné, květy neoplachujte. Jednotlivé kvítky otrhejte. Vodu nalijte do hrnce, nechte mírně ohřát, přisypte cukr a míchejte, dokud se úplně nerozpustí. Roztok přiveďte k varu. Přidejte otrhané kvítky šeřiku, znovu přiveďte k varu, pak plamen stáhněte a nechte 10–15 minut pozvolna probublávat. Sirup přecedte, ještě horký nalijte do čisté a suché láhve a nechte vystydnout. Hotový sirup skladujte v lednici.

Ptákem roku 2019 je hrdlička divoká

Česká společnost ornitologická vyhláší Ptákem roku 2019 hrdličku divokou. Pomyslné žezlo přebírá od sýčka obecného, se kterým sdílí jeho původní domovinu v zemědělské krajině. Udělením titulu hrdličky divoké chce Česká společnost ornitologická upozornit na ubývání vhodného životního prostředí vlivem intenzivního hospodaření.

Ještě v 19. století se něžný hrdliččin hlas na jaře ozýval z mnoha našich polí a remízů a inspiroval básníka Karla Hynka Mácha k básni Máj, ve které hrdliččin zval ku lásce hlas. Přesto, že básník nezmiňoval druhové jméno, jistě šlo o hrdličku divokou, její příbuzná hrdlička zahradní se na našem území poprvé objevila až v roce 1942 v Brně. Právě v této době u nás byla hrdlička divoká běžně rozšířená. Nyní je ale její vrkání stále vzácnější. V porovnání s výsledky sčítání na začátku 80. let 20. století ubyla z naší krajiny více než polovina počtu hrdliček. Hlavními příčinami jsou intenzivní zemědělství na hnízdištích i zimovištích a také lov.

Na rozdíl od hrdličky zahradní, se kterou se často setkáváme v zimě na krmítkách, jsou hrdličky divoké přísně tažné. Zimu tráví na afrických zimovištích na jižním okraji Sahary a na evropská hnízdiště se vrací obvykle v dubnu. Hrdlička ke svému životu

potřebuje pestrou krajinu s hustými pásy křovin. V krajině s velkými lány bez luk, remízů a keřů nemá příležitost hnízdit. Navíc, kvůli používání herbicidů, nenajde ani dostatek vhodné potravy v podobě semen. Zásadní pro přežití hrdličky je také zásoba vody, přičemž ta ubývá jednak vysycháním krajiny, ale také odvodňováním polních mokřadů. Zhruba čtvrtina české zemědělské krajiny je dnes nesmyslně odvodněna.

Hrdlička může pomoci jediné zlepšení stavu zemědělské krajiny. Přispět k tomu může každý z nás. Prvním krokem je podpis petice za zdravé zemědělství na webové stránce www.birdlife.cz/petice-za-krajinu.

Kromě intenzivního zemědělství hrdličku ohrožuje také lov, legální i nelegální. Přesto, že je na evropském červeném seznamu IUCN uvedena jako zranitelný druh.

Více informací:

<https://www.birdlife.cz>

Uklidme Česko

Zima pomalu končí a do vypuknutí jarního termínu naši největší dobrovolnické akce Uklidme svět, uklidme Česko se pomalu blíží...

Své úklidy mohou zájemci o uklízení přihlašovat již nyní na webu projektu www.UklidmeCesko.cz.

V sobotu 6. dubna 2018, proběhne další ročník úspěšné akce Uklidme svět, uklidme Česko, zaměřené na dobrovolnické úklidy černých skládek, ale i drobného nepořádku z naší přírody, měst a obcí.

Jak to funguje?

Již nyní mohou na webových stránkách projektu zadávat organizátoři plánované úklidy, aby měli dostatek času na přihlášení se ke konkrétnímu úklidu. Zaregistrovaní organizátoři pak dostanou užitečné rady k plánování i propagaci svých akcí a mohou požádat o úklidové pomůcky atd.

V loňském roce se do akce zapojilo celkem přes 130 000 účastníků, proto organizátoři musí i letos věnovat největší úsilí zajištění logistiky celé akce a především úklidových prostředků (pytlů a rukavic) pro zapojené dobrovolníky.

Letošní ročník akce zaměří pozornost na pneumatiky pohozené v přírodě, potocích, skrytých zákoutích měst a obcí. „Pneumatiky jsou pro nás takovým ‚evergreenem‘“, říká Miroslav Kubásek ze spolku Uklidme Česko. „Narážíme na ně již od prvního ročníku úklidů, mnohdy na těžko uvěřitelných místech. Je stěží pochopitelné, že se někomu ‚vyplatí‘ táhnout pneumatiky do lesa, když je může bezplatně odevzdat na jednom z několika stovek míst zpětného odběru. Proto bychom chtěli problematiku pneumatik a jejich zpětného odběru více zviditelnit, zmapovat při úklidech jejich množství a zaměřit se na prevenci, aby tento odpad zbytečně nevznikal. Pneumatiky budou letos i novou kategorií ve fotosoutěži a objeví se v propagačním videoklipu akce,“ uvedl organizátor.

© www.pixabay.com

© <https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=4871549>

EKOLOGICKÉ CENTRUM NABÍZÍ

Ekologické centrum nabízí semináře s environmentální tematikou přímo ve Vaší škole. Bližší informace na Zeleném telefonu 800 195 342. Využít můžete též email: ecmost@vuhu.cz. Nabídka témat je široká, a pokud si i tak nevyberete jsme schopni připravit program na míru Vaším požadavkům.

Doprava a životní prostředí

Seminář je určen pro 5. – 9. třídy ZŠ. Seminář se týká vlivu dopravy a cestovního ruchu na životní prostředí, kvalitu ovzduší, vod, produkce odpadů, nadměrné čerpání přírodních zdrojů apod. Žáci se dozvědí, jak se cestovalo v minulosti, jak je to dnes a co nás čeká v budoucnosti, ale také např. jak cestovat bezpečně.

Cesta potravin

Seminář je určen žákům 8. až 9. tříd ZŠ a studentům SŠ. Délka semináře je 2 vyučovací hodiny. Seminář má za cíl upozornit na problematiku způsobu pěstování, výroby, úpravy a dopravy potravin, které téměř denně v supermarketech nakupujeme, na jejich vliv na zdraví člověka a také na životní prostředí.

Staň se farmářem

Seminář Staň se farmářem přináší žákům 2. a 3. tříd ZŠ interaktivní a zábavnou formou informace o půdě a zemědělství. Žáci získají přehled o základních plodinách pěstovaných na poli, seznámí se s hospodářskými zvířaty a podmínkami jejich chovu. Po dobu semináře se stanou farmáři, kteří budou mít na starosti provoz celé farmy.

Co dýcháme

Výukový program zaměřený na problematiku ovzduší. Studenti se během jeho průběhu dozvědí vše o znečišťování a škodlivinách v ovzduší, jakým způsobem a kdo nejvíce znečišťuje, rady a návody na zlepšení ovzduší, ale také např. co je to inverze nebo smog.

Těžba a rekultivace

Program je určený pro žáky 8. a 9. tříd základních škol a studenty prvních dvou ročníků středních škol. V průběhu semináře se studenti dozvědí zábavnou a interaktivní formou více o historii využívání přírodních zdrojů, o vývoji horního práva, o historii, současnosti i budoucnosti využívání uhlí, o způsobech těžby uhlí a dopadech těžby na životní prostředí, o způsobech a praktických aplikacích rekultivace. Seminář obsahuje i hru "Život jednoho lomu", která demonstruje co lom za dobu své existence zažije z hlediska technického, legislativního i ekonomického, účastníci se také pokusí navrhnout vlastní rekultivaci území po ukončení těžby.

Vzdělávací programy trvají 1-2 hodiny. Samotná výuka probíhá v multimediální učebně ve Výzkumném ústavu pro hnědé uhlí a.s., Most - učebna je vybavena plátnem, kapacita učebny je max. 30 osob. Po dohodě lze realizovat i v místě určeném objednavatelem.

POZVÁNKY, AKCE

21. března

STROM ROKU 2019

Celá ČR

Anketa začíná s příchodem jara - **21. března**. Až do 30. dubna můžete navrhnout stromy, ze kterých odborná porota vybírá 12 finalistů. Od 15. června až do 25. září se rozhoduje o vítězi a navrhovatelé stromů sbírají pro finalisty podpisy na zpoplatněné hlasovací archy. Další možností, jak stromy podpořit, je zaslání DMS. Peníze získané anketou směřují zpět k finálovým stromům a navrhovatelé za ně mohou stromy ošetřit, vysadit nové nebo pro ně vytvořit informační materiály.

Vyhlášení výsledků se koná 11. října 2019. Vítězný Strom roku vyhrává poukaz na arboristické ošetření od firmy Prostrom Bohemia a postupuje do mezinárodní soutěže Evropský strom roku.

Anketou [Strom roku](#) chce Nadace Partnerství podpořit aktivní lidi v péči o stromy v jejich okolí.

1. května

PTAČÍ DEN V ZOO

ZOO Ústí nad Labem

Ptačí den je připraven v časných ranních hodinách (v 5:00 hodin - největší aktivita ptactva a v 6:30 hodin), putování za ptačím zpěvem, pozorování volně žijícího ptactva a ukázka odchytu a kroužkování. Sraz u spodní pokladny zoo, na tuto akci je vstup zdarma.

Odpoledne: Slavnostní otevření nové expozice poblíž spodního vchodu do zoo (andulky a ptactvo Austrálie). Mezi expozicemi pro aligátora a pavilonem opic soutěžní stanoviště a aktivity věnované kampani EAZA 2017/2019 SILENT FOREST.

Samozřejmostí je již možnost prvomájového políbení pod rozkvetlým stromem přímo v zoo.

Návštěvníci s ptačím příjmením mají vstup zdarma.

